

УДК 811.111 (075.8)

DOI <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2021.76-2.25>**Ю. М. Несін**кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри готельно-ресторанного та туристичного бізнесу й іноземних мов
Херсонського державного аграрно-економічного університету

АНАЛІЗ АНГЛОМОВНОГО ПІДРУЧНИКА «ЕКЗАМЕН НА ВІДМІННО»

Мета роботи – аналіз англomовного підручника «Екзамен на відмінно» видавництва «Оксфорд Юніверсіті Прес» як ефективного засобу комунікації. Особлива увага приділяється відповідності змісту підручника його меті, доцільності використання вищезазначеної навчальної книги на практичних заняттях у вищих навчальних закладах економічних факультетів на спеціальності «облік і оподаткування». Методологія: підкреслюється методичний аспект навчальної книги; автор робить наголос на позитивну роль вихідних даних і вступу, підкреслюючи мету занять для здобувачів вищої освіти. Пошук науковця розглядає використання найбільш поширених типів тестів: питально-відповідних вправ, перекладу, співвіднесення (зіставлення), доповнення, заповнення пробілів (пропусків), перекодування інформації, логічного перегрупування, виправлення, розподілу фраз по групах, множинного вибору, зіставлення (відрізнення подібностей і розходжень) тощо. Наукова новизна: стаття засвідчує важливість функцій підручника, необхідність упровадження в освітній процес таких креативних завдань для здобувачів вищої освіти, як розробка портфоліо, робота в групах, складання записів, діалогів, організацію дискусій, презентацій, рольових ігор. Безперечні переваги підручника в тому, що «Відмінний екзамен» повністю відповідає вимогам навчальної програми вищої школи, у ньому простежується чіткість структурування навчального матеріалу для вищої школи, присутні технічні засоби полегшення користування підручником, є наукова коректність змісту й повнота розкриття основних положень, використання сучасної загальноприйнятої наукової термінології. Убачається практична спрямованість навчального матеріалу автентичного підручника, його зв'язок із життям. Навчальна книга дає можливість для забезпечення диференційованого підходу до навчання, змістове наповнення відповідає віковим особливостям здобувачів вищої освіти. Мова викладу лексичного та граматичного матеріалу підручника чітка й зрозуміла. Мотивація навчальної діяльності здобувачів вищої освіти, розвиток інтересу до навчального предмета засобами, запропонованими в підручнику, свідчать про наявність завдань проблемно-пошукового характеру. Дидактична доцільність системи завдань, поданих у підручнику, його можливість для здійснення молоддю самостійної навчальної діяльності, логіка розміщення й використання ілюстративного матеріалу як самостійного або додаткового джерела інформації є вагомими бонусами «Екзамену на відмінно». Перевага навчальної книги полягає в її цілісності, компактності й динаміці. На основі ретельно розробленого підручника кожен лектор вищої школи може розробити власний мета-план і спрогнозувати мета-діяльність. Подібний вид діяльності педагога буде дуже корисним особисто для нього й здобувачів вищої освіти. Висновки: вищезгадана стаття робить акцент на подальшому розвитку чотирьох умінь на заняттях з англійської мови – аудіювання, говоріння, читання та письма; на чотирьох компетенціях – мовній, мовленнєвій, соціально-культурній і стратегічній (загальнонавчальній).

Ключові слова: англomовний підручник, економічні факультети, комунікативні компетенції, практичні заняття, спеціальність «облік і оподаткування».

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку і становлення українського суспільства потребує прояву інтересу освітян до ознайомлення з іншомовною навчальною літературою, їхнього бажання й вміння плідно працювати з автентичними англomовними джерелами, що може бути запорукою успіху.

Викладачі, працюючи у вищих навчальних закладах, мають використовувати в роботі найновіші, найсучасніші підручники, посібники тощо. Говорячи про процес написання підручників нового покоління для нової генерації, на нашу переконливу думку, варто враховувати попередній досвід світового підручникотворення, усебічно та виважено аналізуючи наявні науково-теоретичні

основи його конструювання й практичного застосування, наукові шляхи до розробки навчальної книги. Тому ми логічно припускаємо, що без критичного переосмислення поліфункціональності й полівекторності підручника його аналіз буде неповним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Що стосується висвітлення англomовних підручників, то варто зазначити, що їх аналізу присвячені роботи низки сучасних науковців України. Серед них ми виділяємо таких дослідників, як Н.В. Андрійчук, Т.О. Бровченко, Г.П. Буцан, А.С. Гембарук, Т.В. Гора, В.А. Дмитренко, В.Ф. Дороз, А.К. Корсаков, О.Ю. Кузнецова, К.О. Олександренко, В.Г. Рогожа, А.М. Самойленко, І.А. Ткаля, С.О. Царьова,

Л.О. Чулкова та ін. Вищезазначені вчені ретельно аналізують їх, небезпідставно висвітлюють здобутки англomовних авторів, водночас звертаючи увагу на окремі застарілі підходи до написання сучасної навчальної літератури.

Дослідники й дослідниці англomовних країн: Х. Аллен, Дж. Годуїн, У. Кепел, К. Кеппер, С. Макуїн, М. Рейллі, Р. Річі, С. Сієбай, А. Сілвер, Л. Стратт, П. Холл та ін. – небезуспішно намагаються всебічно аналізувати свої підручники й посібники, приділяючи увагу гносеологічному й акмеологічному складникам.

З огляду на те що аналіз автентичних англomовних підручників з боку українських науковців, на наш погляд, не дуже розвинутий, ми будемо намагатися об'єктивно й неупереджено висвітлювати позитивні сторони англomовної навчальної книги.

«Екзамен на відмінно» – це той підручник, за допомогою якого можуть навчатися здобувачі вищої освіти на економічних факультетах на різних спеціальностях, зокрема «облік і оподаткування», розвиваючи мовні, мовленнєві, соціокультурні й стратегічні компетенції.

Мета статті. Логічно виходячи з вищезазначеного, мета статті – здійснення всебічного аналізу англomовного підручника «Екзамен на відмінно» видавництва «Оксфорд Юніверсіті Прес» як ефективного засобу комунікації.

Виклад основного матеріалу. Ми приділяємо особливу увагу відповідності змісту навчальної книги її меті, доцільності використання вищезазначеного підручника на практичних заняттях з англійської мови у вищих навчальних закладах на економічних факультетах, зокрема на спеціальності «облік і оподаткування». У цьому аспекті контент «Екзамену на відмінно» повністю відповідає нормативним положенням вищої школи, ураховує вікові особливості й попередню підготовку здобувачів вищої освіти. Говорячи про загальну характеристику викладу лексичного й граматичного навчального матеріалу, зауважимо, що тексти та вправи свідчать про науковий підхід до написання вищезазначеного підручника. Головний плюс навчальної книги видавництва «Оксфорд Юніверсіті Прес», його численних авторів – у високій інформаційній насиченості, у спрямованості навчального матеріалу на формування науково-теоретичного мислення, мотивації навчання, розширення світоглядних позицій. Навчальний матеріал англomовного підручника містить інноваційні педагогічні технології, виклад лексичного й граматичного матеріалу доступний, логічний, доречний, скоординований і збалансований. Заслугує на прискіпливу увагу й окрему подяку оптимальність розподілу матеріалу відповідно до норм навчального часу (дванадцять розділів на сто двадцять годин). Великим бонусом є

відповідність підручника принципам наступності, циклічності, логічної послідовності; він органічно поєднується з іншими англomовними посібниками, а саме: «Словник у використанні», «Шлях граматики» тощо. Якість і доцільність ілюстративного матеріалу (таблиці, малюнки, фотознімки, діаграми, колажі, листи, рекламні проспекти) допомагають легше засвоїти навчальний матеріал. Для посилення емоційного впливу навчальних текстів у підручнику «Екзамен на відмінно» використовуються засоби виразності й образності англійської мови [7].

На наш погляд, аналізуючи автентичний підручник, варто звернути увагу на методичні аспекти, а саме на відповідність системи питань, завдань, вправ вимогам сучасної вищої освіти. Навчальна книга англomовного видавництва «Оксфорд Юніверсіті Прес» має в наявності завдання різного ступеня складності. Передусім заслуговує на відзначення різноманітність та оригінальність завдань, суцільна спрямованість навчальної книги на розвиток логічного мислення, творчих здібностей, пізнавальної активності здобувачів вищої освіти. Добірка різнобічного ілюстративного матеріалу, логічно розташованого на шпальтах, надає нам право впевнено сказати про методичну цінність підручника [6].

Навчальний підручник «Екзамен на відмінно» видавництва «Оксфорд Юніверсіті Прес» є результатом колективної спільної праці низки науковців, що представляють Велику Британію, Польщу, Угорщину, Чехію, Словаччину, Хорватію та Росію. Уперше надрукована на початку ХХІ сторіччя (2006 р.), навчальна книга перевидавалася декілька разів (востаннє у 2020 р.), розрахована на остаточний рівень В2/С1 і має теоретичне та практичне спрямування. Вона складається зі змісту й дванадцяти розділів, банку слів й ключів, що допомагає швидше зорієнтуватися в підручнику. Так, у змісті розписані назви розділів, а вступ чітко окреслює рівень, а також містить інформацію про чотири види діяльності – аудіювання, говоріння, читання, письмо плюс грамика. Підручник як освітнє джерело, розрахований на широке коло людей: його можуть з користю для себе використовувати учні старших класів, а також учителі, викладачі, здобувачі вищої освіти, особи, які прагнуть до самовдосконалення. Завдання в підручнику йдуть у контексті до загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання [4]. Розділи автентичного англomовного підручника містять різноманітну корисну інформацію щодо життя молоді в різних країнах світу.

Поліграфічне виконання книги «Екзамен на відмінно» свідчить про те, що автори добре попрацювали: естетичне оформлення якісне, воно на високому рівні, спрямовано на розвиток естетич-

ного смаку. Дотримуються гігієнічні, поліграфічні вимоги (шрифт, формат, вага, ламінація), а це свідчить про професійний підхід європейських авторів до створення навчальної книги. Крім того, аудіозаписи як додаток до підручника полегшують сприйняття навчального матеріалу, психологічно розвантажують молодь [3].

Книга розрахована на практичну роботу й найбільш вдалі вправи пов'язані з креативною роботою здобувачів вищої освіти, а саме: з постановою власної мети й шляхів її досягнення, чисельними викликами, що можуть з'явитися в реальному житті. Автори підручника доречно використовують найбільш поширені типи тестів і серед них – питально-відповідні тести, тести на переклад, співвіднесення (зіставлення), доповнення, заповнення пробілів (пропусків), перекодування інформації, логічне перегрупування, виправлення, розподіл фраз по групах, множинний вибір, зіставлення (відрізнення подібностей і розходжень), правильні/неправильні твердження, складання списку (рахування об'єктів), опитування, відновлення пробілів (пропусків), конспектування (складання коротких записів).

Підручник «Екзамен на відмінно» містить основи наукових знань із навчальної дисципліни, матеріал викладено згідно з метою навчання й вимогами дидактики. У навчальному процесі книга послідовно й успішно виконує низку таких функцій: а) освітню, що полягає в забезпеченні процесу засвоєння здобувачами вищої освіти певного обсягу систематизованих знань, у формуванні в них пізнавальних знань, умінь і навичок; б) розвивальну, що сприяє подальшому розвитку інтелекту серед здобувачів вищої освіти, їхніх перцептивних, розумових, мовних, мовленнєвих, сугестивних та інших креативних здібностей; в) управлінську, яка всебічно надихає на програмування певного типу навчання, його методів, форм і засобів, способів застосування знань у різноманітних ситуаціях; г) науково-дослідницьку, яка активно спонукає молодь до самостійного вирішення актуальних проблем, навчає методів наукових пошуків.

Англомовна книга забезпечує цілковиту науковість змісту матеріалу, вона доступна, зрозуміла, з чіткими формулюваннями, підходами, правилами, законами, ідеями. Найважливіший й найактуальніший матеріал проілюстрований, він відповідно структурований, налаштований на всебічне вивчення лексичного й граматичного матеріалу. Великий позитив англомовного підручника в тому, що в ньому чітко виокремлюється індивідуальний підхід до вивчення різноманітних тем, а це є пріоритетним сьогодні. Рівень завдань і вправ у підручнику різний, що говорить про продуманість і виваженість підходу його авторів. Варто також додати беззаперечну інноваційність цієї навчаль-

ної книги; використання найновіших, найсучасніших досліджень, технічних установок, методик, технологій, що сприяє засвоєнню матеріалу аудиторією [5].

Тим не менше англомовний підручник, на наше переконання, містить невелику низку несуттєвих недоліків, а саме:

- відсутність будь-яких географічних карт;
- відсутність триалогів і полілогів;
- мала кількість вправ, спрямованих на розвиток уяви.

Таким чином, на основі здійснення аналізу англомовного підручника «Екзамен на відмінно» як корисного засобу спілкування можна встановити такі висновки, закономірності й тенденції:

- навчання здобувачів вищої освіти з використанням вищезазначеної навчальної книги корисне, адже воно базується на впровадженні досвіду найкращих традицій європейської, а саме англомовної системи освіти, яка має провідне значення сьогодні;

- використання новітньої методології викладання англійської мови у вищих навчальних закладах на економічних кафедрах на спеціальності «облік і оподаткування» успішно здійснюється засобами вищезазначеної книги;

- залучення підручника як цілковито автентичного з притаманними рисами англомовності є міцним підмурівком для подальшого опанування іноземною мовою номер один у всьому світі;

- опрацювання підручника людьми, що навчаються, дає переваги при тестуванні, отриманні сертифікатів, працевлаштуванні, професійному спілкуванні безпосередньо з носіями мови;

- дедуктивний, індуктивний і традиційний методи є основними в підручнику, що сприяють подальшій успішній реалізації мовних і мовленнєвих компетенцій здобувачів вищої освіти;

- наявність основних тестових завдань у підручнику дає змогу молодим людям бути обізнаними, гнучкими й мобільними, обирати оптимальні шляхи вирішення особистих і професійних проблем.

Як ефективний засіб комунікації підручник «Екзамен на відмінно» виправдовує себе, оскільки допомагає викладачу реалізувати такі три функції:

- термінальну, або функцію-мету (пов'язану зі стратегічними напрямками педагогічної діяльності);

- тактичну, або функцію-засіб (що сприяє успішній реалізації стратегій, обслуговує всю сукупність стратегічних функцій);

- операційну, або функцію-прийом (обслуговує кілька багатовекторних функцій, хоча в певних межах вона може бути пов'язана з тією чи іншою педагогічною стратегією або тактикою).

Цілком поділяючи точки зору науковців, підписуємося під їхніми словами, що до термінальної функції відноситься навчальна, виховна, роз-

вивальна, життєзабезпечення, соціалізації; до тактичної – інформативна, експресивна, смислоутворювальна, діагностична, індивідуалізаційна, спонукальна, прогностична, культурологічна, психотерапевтична, рекреаційна; до операційної відносяться функції вимірювання й оцінювання, не забуваємо також про методичну, управлінську, координаційну функції, а також функції самоствердження та формоутворень.

Бонус навчальної книги «Екзамен на відмінно» полягає в її цілісності, компактності й динаміці. Ми погоджуємося з думкою дослідників, які вважають, що на основі ретельно розробленого підручника педагог вищої школи може розробити власний мета-план і спрогнозувати мета-діяльність. Такий вид діяльності викладача буде вельми корисним особисто для нього й здобувачів вищої освіти [2].

Автентичний підручник видавництва «Оксфорд Юніверсіті Прес» має таксономійний (системний) підхід до цілей навчання – спосіб класифікації, згідно з яким мета формулюється на кількох рівнях, причому кожний наступний рівень пов'язаний із послідовною деталізацією й конкретизацією цілей попереднього. Розглядаючи педагогічну таксономію як побудову чіткої системи педагогічних цілей, усередині якої відокремлені їх категорії та послідовні рівні, ми фіксуємо чітку ієрархію. На шпальтах підручника таксономія цілей навчання в афективній сфері проявляється визначенням можливого ставлення здобувачів вищої освіти до сучасного освітнього процесу. Як відомо, до рівнів цілей навчання в афективній сфері належать сприйняття, інтерес, адаптація, оцінювання й організація системи цінностей.

Працюючи над усебічним аналізом «Екзамену на відмінно», виокремлюємо присутність таксономії цілей навчання в когнітивній сфері – визначення можливих способів і форм пізнавальної діяльності молоді. Серед них варто визначити такі поняття, як знання, розуміння, застосування, аналіз, синтез, оцінювання. На нашу думку, є сенс написати, що англomовний підручник містить повною мірою таксономію цілей навчання в психомоторній сфері – визначення рівнів самостійної діяльності того, хто навчається, у результаті процесу навчання. Рівнями цілей навчання в психомоторній сфері є передусім сприйняття, предметна діяльність, управління діяльністю, координація діяльності й комплексна діяльність.

Висновки і пропозиції. Підводячи підсумки, ми можемо з упевненістю зробити такі висновки, що питання використання англomовних підручників, посібників на заняттях у системі вищої школи є сьогодні надзвичайно актуальним. Плідна робота в просторі освітнього середовища потребує від сучасного викладача англійської мови сформованої інформаційно-комунікаційної компетентності, уміння використовувати, виокремлювати й

коригувати дидактичний потенціал підручника та його складників. На основі системного й концептуального аналізу наукової літератури нами визначено, що англomовний підручник видавництва «Оксфорд Юніверсіті Прес» має високий професійний рівень, він є ефективним засобом комунікації. Розроблена структура підручника характеризується системністю, урахуванням чотирьох складників іноземної мови (аудіювання, говоріння, читання, письмо) і чотирьох компетенцій – мовної, мовленнєвої, соціально-культурної та стратегічної (загальнонавчальної).

Цілеспрямована робота з будь-яким підручником, посібником тощо зазвичай вимагає від викладача багато часу. Не є винятком й вищезазначена навчальна книга. Від освітянина, рівня його професійної майстерності залежить якість процесу викладання англійської мови. Успішна робота з підручником для молоді є запорукою для успішної організації самостійної роботи з друкованим та аудіоматеріалом, що дає змогу глибоко осмислити навчальний процес, виявити самостійність у навчанні.

Аналізуючи підручник, ми можемо зробити припущення, що на основі його опрацювання можна розробити портфоліо для здобувачів вищої освіти на економічних факультетах на спеціальності «облік і оподаткування», організувати роботу в групах, скласти монологи, діалоги, триалоги, полілоги, провести дискусії, презентації, рольові ігри. Різноманітними засобами найсучаснішої інформації, уміщеними в підручнику, викладачі й молодь підвищують власний кругозір, набувають теоретичних знань і практичних умінь і навичок. Сподіваємося, що наші подальші дослідження будуть спрямовані на висвітлення інших провідних англomовних підручників і посібників.

Список використаної літератури:

1. Волкова Н. Педагогіка : навчальний посібник. 3-тє вид., стер. Київ : Академвидав, 2009. 616 с.
2. Дичківська І. Інноваційні педагогічні технології : навчальний посібник. Київ : Академвидав, 2004. 352 с.
3. Дьяченко М., Кандыбович Л. Психология высшей школы. Минск : Изд-во БГУ им. В. Ленина, 2004. 383 с.
4. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / науковий редактор українського видання докт. пед. наук, проф. С.Ю. Ніколаєва. Київ : Ленвіт, 2003. 273 с.
5. Нечаев В. Социология образования. Москва : Наука, 2005. 54 с.
6. Фицула М. Педагогіка. 2-ге вид., випр., доп. Київ : Академвидав, 2007. 560 с.
7. Gryca D. Exam Excellence. Cousebook : Oxford University Press, 2020. 200 p.

Nesin Yu. Analysis of English textbook “Exam Excellence”

Article’s purpose: analysis of the English-speaking textbook “Exam Excellence” of a publishing house “Oxford University Press” as an effective means of communication. Special attention is paid to the correspondence of content of textbook to its aim, expediency of using of the mentioned teaching book at practical sessions at higher educational institutions at economic faculties at the specialty “accounting and taxation”. Methodology: it is stressed methodical aspect of teaching book; the author emphasizes a positive role of data and introduction, underlining the aim of sessions for seekers of higher education. Search of a scientist examines the usage of the most spread types of tests: asking-answering questions, translation, matching, completing, gap-filling, information transfer, recording, correction, paragraphing, multiple choice, finding differences (similarities) and so on. Scientific novelty: the article underlines the importance of functions of textbook, necessity of inculcation into educational process of such creative tasks for seekers of higher education as working out portfolios, work in groups, making notes, making up dialogues, organization of discussions, presentations, role-plays. Unquestionable advantages of the “Exam Excellence” textbook are: complete compatibility to the requirements of the teaching programs of higher school, prominent clarity of the material structuring, availability of technical support of the teaching book user, visible scientific correctness in the contents and completeness in the main theses revealing, utilization of up-to-date and generally accepted scientific terms. Practical intention of the lexical and the grammar material, its interactions with life is transparent. The textbook shows the ways to the differential approach to teaching of a new material and its contents is in accord with age characteristics of the higher education seekers. The language of the mentioned material is clear and simple. Motivation of the youth’s learning activities raise the interest to the subject with methods proposed in the textbook shows the presence of problematic-searching tasks. Didactic adequacy of the tasks system in the textbook, its capacity to facilitate independent activities for the youth, and the logic of the illustrative material layout and use are considerable advantages of the textbook as both a stand-alone and an additional information source. Conclusions: this article accents on further development of the four skills at the lessons of English language – listening, speaking, reading and writing, and on four competences – language, linguistic, social-cultural and strategic (general teaching) ones.

Key words: *Communicative competences, English speaking textbook, economic faculties, practical sessions, specialty “accounting and taxation”.*